

ویژگی‌های جریده و مقاله‌های علمی

پوهنوال دکتر سید مبین هاشمی

استاد پوهنتون پروان، چاریکار، افغانستان

Sayedmubin1234@gmail.com

۰۰۰۰-۰۰۰۲-۰۶۳۷-۹۰۰۲

نویسنده

نشان برقی

نشانه ارکاید

چکیده

مقاله‌های علمی به آن مطالبی گفته می‌شوند که با زبان آکادمیک و با در نظر گرفتن اصول و آداب نویسندگی علمی نوشته شده و در آن سرقت علمی صورت نگرفته و تا جایی که مطالعه کردیم یک تعداد موارد با معیارهای علمی آراسته باشند. تاریخ نوشته‌های علمی در جهان به حدود ۳۰۰ سال پیش از امروز بر می‌گردد؛ این نوع متن‌ها اکثراً در جریده‌ها به شکل مقاله‌های علمی به نشر می‌رسند. تا جایی که به منابع دسترسی پیدا کردیم نوشته‌های علمی در کشور ما تاریخچه‌ی حدود ۱۰۰ سال دارد. هدف این مقاله بیش تر روی معیار و ویژگی‌های نوشته‌ها و مجله‌های علمی بوده؛ نواقص و مشکلات نوشته‌های علمی بعضی مجله‌های علمی پوهنتون‌های افغانستان را به شکل خلص به زبان آورده و راه‌های حل را جهت بهبود آن پیش کش می‌کند. باید گفت درک معیار و ویژگی‌های نوشته‌های علمی نویسنده‌ها را در قسمت نوشتن مقاله‌های علمی معیاری کمک می‌کند که این خود اهمیت نوشته‌ی ما را بیان می‌کند. هر چند این نوشته یک تحقیق کیفی است؛ اما در لابلای موضوع از جریده و مقاله‌ها مثال آورده شده است. روش جمع‌آوری اطلاعات روش کتابخانه‌ای می‌باشد. اکثر مقاله‌های علمی چاپ شده در مجله‌های علمی پوهنتون‌های کشور دارای مشکلاتی چون: عدم تسلسل منطقی محتوا، زبان و ادبیات غیر علمی، عدم رعایت کردن اصول علمی و تحقیقی، عدم مراعات نمودن تسلسل منطقی مناسب و... می‌باشند.

کلید واژه‌ها: نوشته‌ی علمی، معیار، جریده، مقاله علمی و موضوع.

Abstract

Academic articles are those materials that are written with academic literature, taking into account the principles and customs of academic writing, without plagiarism, and all items are decorated with scientific standards. The history of academic writings goes back to about ۳۰۰ years ago; these types of writings are mostly published in journals in the form of academic articles. However, this type of writing has a short history in our country and for the same reason, it has problems such as: non-uniformity of content, incorrect literature, non-observance of academic and research principles, non-observance of appropriate logical sequence, etc.

The focus of this article is more on the criteria and characteristics of academic writings and journals; the shortcomings and problems of academic writings in Afghanistan are clearly stated and it offers solutions to improve them.

Understanding the criteria and characteristics of academic writings and finding solutions to them helps writers in the writing of standard academic articles, which itself expresses the importance of our writing. Although this article is a qualitative research, examples are given at the beginning of the topic and if necessary from journals and articles. Therefore, the method of collecting information is the library based method.

Keywords: Criterion, Journal, Academic Paper, and issue.

مقدمه

پخش و گسترش دانش یکی از جمله اهداف بزرگ و مهم کارهای علمی و پژوهشی می‌باشد. گسترش و تولید دانش از جمله وظایف پژوهش به‌شمار می‌روند. پژوهشی که سبب گسترش و یا تولید دانش جدید نشود به درد خانواده‌ی علمی نمی‌خورد. اما پرسش اصلی این است که کارهای علمی و پژوهشی باید چگونه صورت بگیرند و با در نظر داشت کدام معیارها باید پیش برده شوند؟ در این جا یکی از جمله نکات بسیار مهم همانا علمی بودن نوشته و طرز درست نویسی آن می‌باشد. باید گفت دانش وقتی تولید شده گسترش می‌یابد که متکی به علم و پژوهش بوده و با در نظر گرفتن قوانین علمی و اصول تحقیق تحریر گردد. این کار نیز نیازمند بعضی شرایط خاص خود می‌باشد که در صفحات بعدی به آن می‌پردازیم.

هر چند انسان‌ها از هزارها سال بدین سو با خواندن و نوشتن آشنایی داشته و در این راستا آثار زیادی به جا گذاشته‌اند. اما تفکر در قسمت علمی بودن نوشته‌ها، سال‌های بعد مورد توجه قرار گرفته است. چون در گذشته‌ها این کار نبوده و یا اگر بوده چندان مهم تلقی نشده و یا توجه اهل علم و دانش را به طرف خود جلب نکرده است. از این رو می‌توان گفت تاریخ پژوهش و نوشته‌های علمی بسیار تازه بوده و این کار در سال‌های پسین تعمیم یافته است. از سویی هم بعضی‌ها را باور به این است که بنیان‌گذار پژوهش‌های علمی دانشمند فرانسوی به نام رنه دکارت است. چون او پژوهش‌هایش را بر مبنای روح و روش علمی بنیان گذاشته است (عثمانی، ۱۳۸۹: ۲). از این جا چنین نتیجه گرفته می‌شود اولین متفکر و فیلسوفی که در مورد دانش نظر و دید علمی و پژوهشی ارایه کرده دکارت می‌باشد.

تبیین مسأله

تا جایی که مطالعه و مشاهده کردیم از مقاله‌های علمی نوشته شده توسط اعضای کادر علمی پوهنتون‌های کشور به آن شکلی که می‌بایست استفاده می‌شد استفاده صورت نمی‌گیرد که به باور ما مهم‌ترین علت آن ویا یکی از این علت‌ها عدم مؤثر و مفید بودن تحقیقات و مقاله‌های استادان است. چون یکتعداد مقاله‌های چاپ شده در مجله‌های علمی پوهنتون‌های کشور دارای مشکلاتی چون: نداشتن تسلسل منطقی موضوعات، عدم رعایت کردن اصول تحقیق، استفاده نکردن از زبان علمی و... هستند. این مقاله با استفاده از مقاله‌های نشر شده در چند مجله علمی پوهنتون‌های کشور این نوع مشکلات را تثبیت نموده و راه‌های حل را پیشنهاد می‌کند.

پرسش‌های تحقیق

این مقاله از یکسو به پرسش اصلی که عبارت از: چیستی مقاله علمی است؟ پاسخ ارایه می‌کند از سوی دیگر به پرسش‌های فرعی همچو: چیستی ویژگی‌های یک مقاله علمی؟ مشکلات عمومی مقاله و مجله‌های علمی موجود در پوهنتون‌های کشور؟ و راه‌های نگارش مقاله‌های علمی معیاری؟ پاسخ می‌دهد.

اهداف تحقیق

هدف تحقیق هذا ارایه تعریف نسبتاً جامع‌تر از مقاله و مجله علمی، تثبیت مشکلات مقاله‌های علمی چاپ شده در مجله‌های کشور یکنعداد پوهنتون‌های کشور و ارایه راه‌های حل جهت رفع ویا کاهش این نوع نواقص است.

پیشینه تحقیق

تا جایی که مطالعه کردیم در رابطه به موضوع تحقیقی ما کتاب و مقاله‌های محدودی نوشته شده است که دو نمونه آن به شرح ذیل خدمت تان تقدیم می‌گردد:

۱. آذر، خلیل احمد. (۱۳۹۵). "آیین نگارش مقاله‌های علمی-تحقیقی". این مقاله که در مجله علمی پوهنتون هرات به نشر رسیده است آیین نگارش مقاله‌های علمی را صرف از نگاه ادبیات به بحث و بررسی گرفته و اصول آنرا بیان کرده است. درحالی‌که ما در مقاله خود تنها بُعد ادبی و زبان مقاله‌های علمی را به بررسی نمی‌گیریم؛ بلکه ابعاد علمی و ویژگی‌های علمی آنرا نیز مد نظر گرفته‌ایم.

۲. Day, Robert A. (۲۰۰۰). *Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır?*

این مقاله که توسط یک نویسنده خارجی به قلم گرفته و به چاپ رسیده است نویسنده مقاله، چگونگی نگارش مقاله علمی را به زبان آورده است؛ درحالی‌که ما در تحقیق خود ضمن اینکه چگونگی نگارش مقاله‌های علمی را با در نظر داشت شرایط کشور به زبان آورده ایم به نقاط منفی و مشکلات یکنعداد مقاله‌های علمی چاپ شده در بعضی مجله‌های علمی کشور، نیز اشاره کردیم.

روش تحقیق

روش تحقیق استفاده شده در این تحقیق روش کیفی بوده و روش جمع‌آوری اطلاعات روش کتابخانه‌ای است. در جریان تحقیق و نگارش اکثراً از منابع دست اول استفاده صورت گرفته بعداً موضوع به شکل توصیفی آن تجزیه و تحلیل گردیده است. ارجاع دهی منابع با استفاده از روش درون متنی (APA) صورت گرفته است.

اهمیت تحقیق

تحقیق ما از جمله اولین تحقیقات علمی به شمار می‌رود که مشکلات علمی و نگارشی مقاله‌های علمی کشور را به زبان آورده و با ارایه مثال‌های زنده را از داخل مجله‌های علمی کشور ارایه می‌کند. تثبیت نقاط منفی و نواقص مقاله‌های علمی کشور و ارایه راه‌های حل آن اهمیت علمی این تحقیق را نشان می‌دهد. تحقیق هذا کمک می‌کند تا از یکسو مشکلات و نواقص مقاله‌های علمی کشور تثبیت گردد از سوی دیگر

استفاده کنندگان می‌توانند در تحقیقات علمی و نگارش مقاله‌های علمی خود از آن استفاده کرده و سبب تولید دانش شوند. کار جدیدی که در تحقیق هذا صورت گرفته این است که در قدم نخست چگونگی نگارش مقاله علمی شرح داده شده بعداً چند مجله علمی کشور مورد مطالعه قرار گرفته و مشکلات و نواقص مجله‌های علمی کشور به شکل واضح و آشکار آن نشان داده شده است. از محتوای این مقاله در تولید دانش و بخش‌های اجتماعی استفاده صورت می‌گیرد.

۱. تاریخچه‌ی نوشته‌های علمی

یک نویسنده و یا پژوهش‌گر در کنار این که راجع به یک موضوع معلومات جمع و یا معلومات ارایه می‌کند باید طرز درست بیان و نوشتن آن‌را نیز یاد داشته باشد و اگر با آن آشنایی نداشت باید آن‌را فرا گیرد. چون درست و دقیق نوشتن یک موضوع و رساندن پیام به شکل درست و اساسی آن از جمله نیازمندی‌های مهم نویسنده‌ها به خصوص اساتید پوهنتون‌ها به‌شمار می‌رود. پژوهش‌گر و نویسنده‌یی که مطلب را به شکل درست آن رسانده تواند و یا حین رساندن پیام با مشکل رو به‌رو شود آن فرد به آسانی به هدف خود نمی‌رسد. در بعضی از جریده‌های علمی دیده می‌شود که کتله‌ی بزرگی از نویسندگان مقاله‌های علمی‌شان را آن طوری که می‌بایست بنویسند نمی‌نویسند. تعداد زیادی از مقاله‌های علمی نشر و چاپ شده در جریده‌های بعضی از پوهنتون‌ها و نهادهای علمی و تحصیلی هم از نگاه شکل و محتوا و هم از نگاه ساختار و ادبیات دارای مشکلات متعددی می‌باشد که به‌باور نویسنده این خود عدم آگاهی از معیار مقاله‌نویسی علمی و یا سهل‌انگاری در نوشته‌های علمی را نشان می‌دهد.

انسان‌ها از زمانه‌های دور بدین سو با یکدیگر در ارتباط بوده و یکدیگر را می‌شناخته‌اند اما تماس و ارتباط آن‌ها مبنای علمی نداشته چون آن‌ها اکثراً از روی مکالمه و ادبیات شفاهی تماس بر قرار نموده و رفع مشکل نموده‌اند که این ادبیات شفاهی آن‌ها در ساحه‌ی علمی چندان اهمیت ندارد. نه تنها ادبیات شفاهی؛ بل که تمام نوشته‌های کتبی نیز نوشته‌ی علمی به‌شمار نرفته و علمی نبوده و نیستند. زیرا علمی بودن دارای بعضی ویژگی و شرط‌های خاص می‌باشد که بعداً روی آن بحث خواهیم کرد. حال پرسش این جا است که نوشته‌ی علمی یعنی چی؟ معیار آن چیست و کدام نکات از جمله مشخصات نوشته‌ی علمی بوده و نویسنده باید به کدام موارد دقت کند؟ ممکن در زندگی اجتماعی اذهان عامه را باور به این باشد هر موردی که توسط یک نویسنده، استاد و یا پژوهش‌گر نوشته شده از طرف انتشارات چاپ شده و یا در جریده‌های علمی به‌نشر می‌رسد، آن کتاب و یا مقاله، نوشته‌ی علمی است؛ درحالی که اصل موضوع چنین نیست. در جریان تدریس در پوهنتون و زندگی اجتماعی بنده با هم‌چو موارد رو به‌رو شده و شاهد آن بوده‌ام.

۲. معیار و ویژگی‌های نوشته‌های علمی

وقتی که ما تمام نوشته‌های نویسندگان ویا اساتید را نمی‌توانیم علمی بگویم پس پرسشی که مطرح می‌شود این است که علمی بودن یعنی چی و نوشته‌های علمی دارای کدام معیارها می‌باشند؟ در این جا گفته می‌توانیم در گام نخست یک نوشته را وقتی علمی گفته می‌توانیم که آن نوشته یک پژوهش حقیقی باشد، یا پایان نامه باشد- ممکن همه پایان نامه‌های دوره‌ی لیسانس پوهنتون‌های افغانستان را نتوان علمی گفت- ویا هم ارجاعات داده شده در جریان پژوهش اصولی و آراسته با معیارهای علمی بوده و از منابع علمی به شکل درست آن استفاده کرده‌باشد.

به‌باور Lewins (۲۰۱۱: ۲۸-۲۷) مشخصات علمی بودن یک نوشته قرار ذیل است:

۱- علمی بودن: بدین معنی که راجع به‌موضوع پژوهش پرسش‌های منظم پرسیده شده باشد. اگر پرسش مرتبط به‌موضوع نباشد آن‌گاه علمی بودن نوشته زیر سوال می‌رود؛ مثلاً: یک جامعه‌شناس می‌تواند چنین بپرسد: آمار خودکشی در هرات نسبت به‌دیگر ولایت‌های افغانستان چرا بیش تر است؟ هم‌چو یک پرسش ضمن آن که معقول و علمی است در قسمت حل یک مشکل اجتماعی و خانوادگی نیز کمک می‌کند. پس اگر نویسنده با هم‌چو یک پرسش به‌تحقیق خویش ادامه دهد کار وی یک نوشته‌ی علمی به‌شمار می‌رود. لوینس در ادامه می‌گوید به‌خاطر بسپارید که هیچ موضوع پژوهش عاری از پرس و پال و تحقیق نیست. این بدان معنا است که همه موارد پژوهش‌های علمی درست نبوده و انسان می‌تواند در مورد آن پرسش‌های متفاوت را مطرح نموده بیش‌تر جستجو کند. مثلاً: اگر کسی بخواهد در باره‌ی سبب طلاق تحقیق کند می‌تواند بگوید سبب طلاق در بین زن و مرد تنها مشکل اقتصادی نبوده؛ علاوه بر آن مشکلات اجتماعی، سطح دانش طرفین، دین‌داری و... موارد نیز می‌تواند از جمله عوامل مؤثر در جدایی زن و شوهر به‌شمار روند و یا نویسنده می‌تواند راجع به‌این موارد پرسش‌ها طرح کند. مثلاً وی می‌تواند پرسش ذیل را مطرح کند: طلاق و ارتباط آن با دین‌داری افراد چگونه است؟

۲- علمی بودن یعنی این که پاسخ دادن به‌پرسش‌های مورد بحث با استدلال علمی و منطقی. پژوهش‌گر می‌تواند پرسش مطرح شده در یک پژوهشی که روش جمع‌آوری آن میدانی باشد، بعد از ختم پژوهش پاسخ دهد.

۳- در پژوهش‌های علمی تئوری‌ها برای همیشه درست‌های مؤقتی اند؛ نه درست‌های قطعی و همیشگی. این بدان معنا است که درستی و نادرستی یک تئوری را بعضاً زمان و شرایط تعیین می‌کند. مثلاً: استفاده از مواد مخدر اگر در گذشته یک مشکل طبی بود و یا حد اقل سبب طبی داشت؛ اکنون به‌یک مشکل اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی نیز تبدیل شده است. یعنی نظریه‌ی این که مواد مخدر تنها مشکل طبی بوده فعلاً تا حدی تغییر کرده‌است.

۴- علمی بودن بدین معنا است باید قبول کرد که بعضاً لازم است پرسش‌ها را نظر به پژوهش‌های انجام شده و یا در ارتباط به پرسش‌های دیگر مطرح کرد.

Neuman وقتی در باره‌ی پرسش‌های پژوهش‌های علمی حرف می‌زند از سه نوع پرسش علمی بحث می‌کند:

۳. پرسش‌های پژوهشی: مثلاً اگر بپرسیم آیا خشونت علیه زنان در افغانستان کاهش یافته است؟ این یک پرسش پژوهشی است.

۴. پرسش‌های تصویری: اگر بپرسیم آیا خشونت علیه زنان در خانواده‌های بی‌سواد نسبت به خانواده‌های با سواد بیش‌تر است؟

۵. پرسش‌های توضیحی: مثلاً همه می‌دانیم طلاق یک حادثه‌ی طبیعی است اما اگر بپرسیم آیا این کار بالای اطفال تأثیر می‌کند؟ (Kuş, ۲۰۱۲: ۲۸-۲۹) این یک نوع پرسش توضیحی است. به‌باور بعضی‌ها وقتی که یک فعالیت و پژوهش با حس و روش تجربی سازگار نباشد علمی بوده نمی‌تواند (yıldırım ve Şimşek, ۲۰۱۱: ۳۱۲). در این‌جا باید گفت یک شیوه‌ی خوب شروع کار پژوهش همانا داشتن یک پرسش آغازین خوب است که این پرسش آغازین دارای صفات سه‌گانه‌ی ذیل است: واضح بودن، عملی بودن و مناسب بودن (کیوی، ۱۳۹۲: ۲۰-۲۵).

البته که به‌خاطر علمی بودن یک مطلب تنها موارد بالا کافی نیست؛ در کنار آن بعضی مشخصات دیگر نیز ضروری است که نویسندگان باید متوجه آن باشند. مثلاً: یکی از آن‌ها آشکار و واضح بودن موضوع و متن است (Day, ۱۹۹۶: ۱). چون استفاده از زبان گنگ و یا غیر قابل فهم بودن متن و نوشته بُعد علمی بودن آن‌را زیر سوال می‌برد. هم‌چو یک ویژگی سبب شده که دانشمندان به‌خصوص کسانی که راجع به‌روش تحقیقات علمی کتاب و مقاله نوشته‌اند برای نوشته‌های علمی یک سلسله شرایط تعیین کنند.

یکی از جمله نویسندگان و پژوهش‌گرانی که در قسمت نوشته‌های علمی نکات بسا ارزنده را به‌قید قلم در آورده است آقای **دی** می‌باشد. به‌باور او (Day, ۱۹۹۶: ۳) اولین جریده‌ها حدود ۳۰۰ سال پیش از امروز نشر گردیده‌اند. از این‌جا می‌توان چنین استنباط نمود مطالبی که مثلاً حدود ۵۰۰ سال پیش از امروز به‌نشر رسیده‌اند چندان علمی نبوده‌اند. سبب آن‌را می‌توان در عدم مراعات نکات بالا و امثال آن جستجو کرد.

علاوه بر موارد فوق یکی دیگر از جمله ویژگی‌های نوشته‌های علمی استفاده از زبان معقول و مناسب است. اگر زبان استفاده شده در نوشته‌ها متناسب با رشته و موضوع نباشد آنگاه نیز مشکل خلق می‌شود. مثلاً: اگر ما یک حقوق‌دان و یا پژوهش‌گر علم حقوق نیستیم در نوشته‌های خود نباید از ادبیات احکامی استفاده کنیم. به‌طور مثال: یک جامعه‌شناس وقتی راجع به‌یک مسأله‌ی اجتماعی متنی می‌نویسد نباید چنین یک

ادیات را استفاده کند: سگرت دود کردن قطعاً گناه است. این جمله زینده و مناسب یک جامعه‌شناس و نوشته‌ی علمی جامعه‌شناسی نیست؛ چون جمله‌ی بالا مربوط علم حقوق می‌شود تا جامعه‌شناسی. یک جامعه‌شناس به عوض جمله‌ی بالا می‌تواند چنین بگوید: سگرت دود کردن از جمله‌ی منکرات به‌شمار می‌رود.

ویژگی دیگر یک متن علمی این است که نویسنده نباید مطلق‌گرا باشد. چون مطلق‌گرایی در متن‌های علمی جای ندارد. مثلاً: جمله‌ی ذیل در نوشته‌های علمی قابل قبول نیست: تمام مردم افغانستان متعصب هستند و یا هیچ یک از نوشته‌های پژوهش‌گران فعلی علمی نیستند. هم‌چو جملات علمی بودن نوشته را زیر سوال می‌برد. چون در جملات بالا یک دید مطلق‌گرایی وجود داشته و اثبات این ادعا بسیار مشکل و حتی غیر ممکن است. باید گفت هدف پژوهش‌های علمی شناخت حقیقت می‌باشد و برای رسیدن به حقیقت لازم است که راه، روش و اصول علمی را طی نماییم تا حقیقت را بدانیم (عثمانی، ۱۳۸۹: ۳).

چنان‌که در بالا دیده شد تاریخ پژوهش و نوشته‌های علمی در جهان تقریباً به ۳۰۰ قبل بر می‌گردد اما این کار در کشور ما چندین دهه بعد از کشورهای دیگر شروع شده است. چون در گذشته‌ها در اکثر تحقیقات نویسندگان کشور ما معیارهای علمی بودن دیده نمی‌شد و یا تعدادشان اندک بود؛ گرچه اکنون نیز این امر چندان مراعات نمی‌گردد. این‌که در افغانستان چرا این کار نهادینه نشده، نویسندگان ما آنرا مراعات نکرده و یا به آن واقف نبودند و یا نیستند می‌توان گفت خالی از حالات ذیل نخواهد بود:

- نبود فعالیت‌های علمی و فرهنگی گسترده؛
- عدم موجودیت نهادهای معتبر تحقیقاتی در کشور؛
- نبود برنامه‌ی مشخص و منظم از سوی دولت جهت بازنگری آثار نویسندگان؛
- کمبود خدمات و برنامه‌های مؤثر علمی از طرف دولت؛
- پایین بودن وضعیت فرهنگ کتاب‌خوانی و مطالعه؛
- کمبود متخصصین امور علمی؛
- جنگ‌های دوام‌دار؛
- عدم حمایت مادی و معنوی به‌حد کافی از نویسندگان و پژوهش‌گران؛
- عدم آشنایی محققان با روش‌های تحقیقات علمی؛
- نبود شرایط اجتماعی و امنیتی مناسب.

۶. جریده‌های علمی

جریده‌های علمی از جمله منابع نشر مهم نوشته‌های علمی به‌شمار می‌روند. چون مقاله‌های علمی اکثراً در این جریده‌ها به‌نشر می‌رسند بناءً دانستن تاریخچه‌ی جریده‌های علمی نیز ضروری است. نظر به مطالعات

انجام داده شده و یا تا جایی که ما معلومات به دست آوردیم اولین جریدها حدود ۳۰۰ سال پیش از امروز نشر گردیده‌اند و پیش از این تاریخ، چیزی به نام جریده وجود نداشته است. فعالیت‌های جریدهای علمی اکثراً موضوع محور بوده و تعداد آن‌ها نظر به رشته فرق می‌کند. مثلاً گفته شده در سطح جهان در ساحه‌ی روان‌شناسی بیش‌تر از ۴۰۰ جریده، در حوزه‌ی جامعه‌شناسی حدود ۲۵۰ جریده و راجع به سیاست حدود ۱۰۰ جریده موجود است. تعداد مقاله‌های موجود در یک جریده نظر به شرایط و پالیسی مرجع مربوطه فرق می‌کند. در یک جریده می‌تواند از ۲ الی ۵۰ مقاله نشر شود اما اکثر اوقات یک جریده در برگیرنده‌ی ۸ الی ۱۸ مقاله‌ی علمی می‌باشد. در کشور ما اکثر اوقات جریدهای علمی متشکل از ۱۰-۲۰ مقاله‌ی علمی می‌باشند. مثلاً: جریدهای علمی پوهنتون‌های پروان، تخار، البیرونی و قندهار چنین است. در اصل در مسایل تحقیقی نمی‌توان تعداد مشخص صفحات را مقید ساخت. زیرا مهم این است که محتوای تحقیق باید به شکل کامل آن ارایه گردد.

در افغانستان جریدهای علمی به نام‌های نشریه، فصلنامه، مجله و ... یاد می‌شوند که همه بیان‌گر یک مورد یعنی جریده‌ی علمی هستند. باید گفت که جریدها می‌توانند دارای نام مخصوص خود نیز باشند. مثلاً نام جریده‌ی علمی پوهنتون پروان "چراغ حکمت"، نام جریده‌ی علمی پوهنتون قندهار "مندینگک" و نام جریده‌ی علمی علوم طبیعی پوهنتون هرات "اندیشه" است.

از نگاه مدت زمان یک جریده‌ی علمی حد اکثر سالانه یک‌بار و حد اقل هفته‌ی یکبار چاپ می‌شود (Neuman, ۲۰۱۳: ۱۷۱). اما معمول این است که جریدهای علمی اکثراً به شکل فصل‌وار در سه ماه یک‌بار به نشر می‌رسند. سبب فصل‌وار بودن آن جمع‌آوری مقاله و نوشته‌ها، تصحیح آن‌ها و تدارک هزینه‌ی آن است. مثلاً: جریده‌ی علمی پوهنتون پروان و تخار و بسیاری جریدهای دیگر به شکل فصل‌وار به چاپ می‌رسند. در جریدهای علمی سال چاپ، نوبت چاپ، شماره، صاحب امتیاز، مدیر مسوول، مهمتم، لیست اعضای تحریر، نام ویراستار، نشانی پوهنتون و نام نویسندگان مقاله با رتبه‌ی علمی و نام پوهنحی‌های‌شان ذکر می‌گردد.

حال که سخن از جریدهای علمی کشور شد لازم است که از مشکلات و نواقص ساختاری و شکلی آن‌ها نیز یاد کنیم. یکی از جمله مشکلات اکثر جریدهای علمی کشور ما رعایت نکردن قواعد نوشتاری یک‌سان علمی، روش علمی و ادبیات مناسب است. در مورد عدم یک‌سانی مقاله‌ها می‌توان شکل ارجاع‌دهی را مثال داد. زیرا بعضاً چنان می‌شود که نویسنده‌ی یک مقاله در وقت ارجاع‌دهی سیستم کلاسیک را اصل قرار می‌دهد، بعضی‌ها سیستم کوددهی و یک گروه دیگر سیستم APA را ترجیح می‌دهند و تمام این مقاله‌ها در یک جریده نشر می‌شوند. درحالی‌که تمام مقاله‌های یک جریده‌ی علمی که مربوط یک رشته علمی مشخص است باید یک سیستم واحد را اصل قرار بدهند.

از نگاه زبان مشکل جریده‌های کشور اکثراً در قسمت اصل گرفتن نوع نوشته است مثلاً: در جریان نوشته آیا شکل جدا نویسی اصل قرار داده شود و یا یکجا نویسی؟ این درست معلوم نیست و یا این مورد مراعات نمی‌گردد. مثال این نوع مشکل را می‌توان در جریده‌های علمی پوهنتون‌های تخار، البیرونی، قندهار و پروان به وضاحت مشاهده کرد. مسوولیت این امر در قدم نخست مربوط خود نویسنده‌ی مقاله است اما ثانیاً به دوش ویراستار و هیأت تحریر جریده می‌باشد. چون آن‌ها باید استراتژی و طرح مقاله‌ها را تعیین کرده به‌سمع نویسنده‌ها برسانند تا این‌که هم خواننده با مشکل رو به‌رو نشود هم یک‌نواختی مراعات گردیده سبب زیبایی جریده گردد. یعنی هیأت تحریر جریده‌ها به‌نویسنده‌ها بگویند که مثلاً ما جدا نویسی را اصل می‌گیریم و از نگاه منبع‌دهی سیستم کلاسیک و یا سیستم APA را. وقتی که چنین شد آن‌گاه تمام نویسندگان و پژوهش‌گران مجبور می‌شوند این قاعده را مراعات کنند. حتی برای نویسندگان گفته شود هرچند مقاله‌های شما علمی هم باشند اگر این دو اصل بالا و یا دیگر موارد مشخص شده را در نوشته‌های‌تان مراعات نکرده باشید مقاله‌ی‌تان مسترد می‌گردد. در هم‌چو یک حالت می‌توان اصلاحات را به‌بار آورد. در ختم این مورد باید گفت یک نشریه‌ی علمی دارای ویژگی‌های هم‌چو: ارزیابی مشاهدات، تکرار کردن آزمایشات و نتیجه‌گیری کارهای روشن‌فکری می‌باشد (Day, ۱۹۹۶: ۸).

۷. مقاله‌ی علمی

مقاله‌های علمی از جمله نوشته‌های معتبر علمی به‌شمار می‌روند. این نوع مقاله‌ها از این‌که حیثیت و هویت علمی شخص نویسنده و نهاد نشر کننده را بیان می‌کنند بناً طرز نوشتن و محتوای آن بسیار مهم است. مقاله‌ی علمی عبارت از راپور کتبی و نشر شده‌ای بوده که نتایج پژوهش‌های اصلی را بیان کرده و در جای مناسب و با اعتبار نشر می‌شود (Day, ۱۹۹۶: ۷). به‌بیان دیگر مقاله‌ی علمی عبارت از مقاله‌ی است که در یک نشریه‌ی مخصوص به‌چاپ رسیده و خواننده‌ی آن اعضای جامعه‌ی علمی بوده و از جمله وسایل نشر فکر و معلومات تازه در بین جامعه‌ی علمی به‌شمار می‌رود. به‌باور Neuman (۲۰۱۳: ۱۷) مقاله‌ی علمی چاپ شده در جریده یک پارچه‌ی مهم مرحله‌ی پژوهش و جامعه‌ی علمی را تشکیل می‌دهد. از این‌جا چنین نتیجه گرفته می‌شود اگر یک مقاله و لو به‌شکل درست و علمی آن نوشته شده باشد اما در جریده مناسب و قابل اعتبار نشر نشود، علمی بودن آن تا جایی زیر سوال می‌رود. چون آدرس نشر مقاله نیز مهم است. هدف نویسنده بالا از با اعتبار بودن جای چاپ این است که مرجع چاپ کننده یک نهاد معتبر باشد و یا جریده باید دارای جایگاه علمی باشد؛ چون نمی‌شود که هر فرد و نهادی دست به‌چاپ نوشته‌های علمی بزند. از همین‌رو ریاست محترم تحقیق، تألیف و ترجمه وزارت محترم تحصیلات عالی کشور ما شرط گذاشته‌اند وقتی که یک کتاب به‌خاطر ترفیع علمی ترجمه می‌شود باید از طرف یک انتشارات معتبر به‌چاپ رسیده باشد.

به‌باور آذر (۱: ۱۳۹۵) مقاله‌های علمی دارای سه بُعد ذیل هستند: بُعد محتوایی، بُعد ساختاری و بُعد نگارشی. مقاله‌ی علمی به‌مقاله‌ی گفته می‌شود که از تمام شرایط نشر برخوردار باشد. پس چه خوب است مقاله‌های علمی را با در نظر گرفتن ویژگی‌های آن نوشته و به‌خدمت مطالعه کنندگان قرار دهیم. چون مقاله‌های علمی نیز مثل کتاب‌های علمی دارای ویژگی‌های منحصر به‌خود می‌باشند که شرح آن قرار ذیل است: نظر به‌باور دی (۳: ۱۹۹۶) یک مقاله‌ی علمی حد اقل دارای مقدمه، روش تحقیق، نتیجه‌گیری و مناقشه است. این بدان معنا است هرگاه یکی از جمله اجزای بالایی کم و یا ناقص باشد در این صورت مقاله‌ی علمی ناقص گفته می‌شود. ممکن این مورد در تمام مجله‌ها یک‌سان نباشد. مثلاً در پوهنتون پروان مقاله‌هایی که قرار است در مجله علمی چراغ حکمت به‌نشر برسند باید حد اقل دارای چکیده، مقدمه، اصل موضوع، نتیجه‌گیری و لیست منابع باشند. البته پالیسی نشراتی نهاد نشرکننده و پالیسی نشراتی جریده نیز مهم است. این موضوع را به‌خاطری یاد آور شدیم که بسیاری از دوستان و هم مسلکان ما حین نوشتن مقاله‌ی علمی موارد بالا را در نظر نمی‌گیرند و یا توجه کمتری به‌آنها می‌کنند که مثال‌های آن‌را بعداً خدمت تان تقدیم می‌کنیم.

از سوی دیگر اولین شرط مقاله‌ی علمی قابل فهم بودن آن از طرف خواننده است (Day, ۱۹۹۶: ۱). این بدان معنا است اگر یک مقاله گنگ باشد و یا بنا بر هر سببی از طرف خواننده فهمیده نشود پس می‌توان گفت هم‌چو یک مقاله‌ی علمی داری نواقص بوده و برای خواننده سودی هم ندارد. بناءً تا حد توان کوشش شود که مقاله‌ها با زبان روان، آشکار و صریح نوشته شوند. یعنی مقاله دارای یک پیام واضح و روشن بوده و دارای سلسله مراتب منطقی باشد. بدون شک که مقاله‌ها همیشه نوشته‌های ادبی نبوده و نویسندگان آن‌ها نیز همیشه ادیب نبوده و نمی‌باشند؛ علی‌الرغم آن در این مورد باید توجه صورت گیرد و در صورت ضرورت متن مقاله از طرف متخصصین بخش زبان مطالعه گردد. از سوی دیگر حین نوشتن مقاله‌ی علمی از ادبیات تشریفاتی و توصیفی دوری جسته شود. مثلاً: در مقاله‌های علمی اصطلاحاتی چون: جناب محترم، فضیلت مآب، برادر عزیز، جای بسا افتخار است و... نباید استفاده شود که هم‌چو ادبیات زینده‌ی مقاله‌های علمی نیستند.

از نگاه محتوا و تعداد صفحه یک مقاله می‌تواند بین ۵ الی ۵۰ صفحه باشد (Neuman, ۲۰۱۳: ۱۷۲). اما باید گفت که ۵ صفحه برای یک مقاله‌ی علمی کفایت نمی‌کند چون حد اقل دو صفحه‌ی آن‌را مقدمه و لیست منابع تشکیل می‌دهد و در متباقی سه صفحه نمی‌توان یک موضوع را به‌شکل علمی و درست آن بیان کرد. وقتی که به‌جریده‌های کشور نگاه می‌کنیم اشتباهات این نوع مقاله‌ها را می‌توان به‌شکل آشکار مشاهده کرد. مثلاً: در شماره‌ی چهارم سال چهاردم (۱۳۹۵) فصلنامه‌ی علمی-پژوهشی علوم طبیعی پوهنتون هرات یک مقاله زیر عنوان "ارزیابی انسداد ولادی مجرای اشکی بین" به‌چاپ رسیده که متشکل از ۸ صفحه

می‌باشد و از این ۸ صفحه یک‌ونیم صفحه‌ی آنرا چکیده‌ی مقاله تشکیل داده، یک صفحه‌ی آنرا مقدمه، ۳ صفحه‌ی آنرا مناقشه، نتیجه‌گیری و لیست منابع تشکیل داده که بعد از این همه فقط دو ویا دوونیم صفحه‌ی باقی مانده که موضوع در این دوونیم صفحه مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. چنان که خود نیز می‌داند این ۲ ویا ۳ صفحه برای نوشتن یک مقاله کافی نیست و یا مقاله‌ی دیگری زیر نام "عوامل خطری تنقب امعا در مریضان تب محرقة" که در شماره‌ی اول سال اول جریده‌ی علمی پوهنتون قندهار به‌نشر رسیده است نیز دارای چنین وضعیت می‌باشد. این مقاله در مجموع متشکل از ۸ صفحه بوده که از آن جمله پنج‌ونیم صفحه‌ی آنرا مقدمه، روش پژوهش، مناقشه، نتیجه، لیست منابع و چکیده‌ای انگلیسی آن تشکیل داده و دوونیم صفحه‌ی آن برای جر و بحث اصل موضوع باقی مانده که این تعداد صفحه برای یک مقاله‌ی علمی ویا کنکاش یک موضوع علمی بسنده نیست. راجع به تعداد صفحه‌ی یک مقاله باید گفت هر چند تعیین کردن حد اقل و حد اکثر صفحه برای مقاله‌های علمی ممکن درست و معقول نباشد اما در مورد حد اقل باید گفت که تعداد صفحات مقاله به‌حدی باشد که گنجایش جر و بحث و پژوهش علمی روی یک موضوع را دارا باشد. در مورد حد اکثر تعداد صفحات مقاله باید گفت از این که جریده‌های پوهنتون‌های کشور ما ظرفیت و گنجایش کافی ندارند پس خوب است که مقاله‌ها از ۲۰ صفحه تجاوز نکنند. در این مورد پالیسی و امکانات جریده‌ها بسیار مهم است.

هم چنان کوشش کنیم مقاله‌ی خود را در جریده‌های علمی و مرتبط به‌رشته‌ی ما نشر کنیم. این امر در شرایط کنونی افغانستان چندان مصداق ندارد- گرچه در این اواخر چند مجله‌ی علمی مرتبط به‌رشته نیز جواز فعالیت گرفته‌اند- اما در جهان بیرونی این امر بسیار مهم است. زیرا در کشورهای بیرونی اکثر جریده‌ها موضوع بندی شده بوده موضوع و رشته‌ی هر بخش جدا می‌باشد. مثلاً: جریده‌ای که مقاله‌های مرتبط به‌صحت و طب را نشر می‌کنند با جریده‌هایی که مقاله‌های مرتبط به‌زراعت و اقتصاد را نشر می‌کنند به‌شکل جداگانه هستند. اما در شرایط کنونی افغانستان بنا بر مشکلات اقتصادی ویا عدم مواد کافی برای نشر، تقریباً هر پوهنتون ویا موسسه فقط یک جریده داشته و تمام مقاله‌های علمی بدون در نظر گرفتن رشته‌ی آن‌ها در یک جریده نشر می‌شوند. بسیار اندکی پوهنتون‌ها هستند که جریده‌های شان رشته بندی شده‌اند. بدون شک که با بهتر شدن بودجه‌ی پوهنتون‌ها و افزایش پژوهش‌های علمی، جریده‌ها رشته بندی می‌شوند که در هم چو یک حالت کوشش شود مقاله‌ها به‌جریده‌های مرتبط به‌موضوع و رشته فرستاده شوند. اگر چنین نشد ما با سه مشکل ذیل رو به‌سرو خواهیم شد:

۱. اگر متن مقاله‌ی ما با محتوای جریده متناسب نبود احتمالاً مقاله‌ی ما مورد قبول قرار نگیرد ویا جهت اصلاح و تجدید نظر برای ما واپس گردد؛

۲. ممکن مقاله‌ی ما را افرادی ارزیابی کنند که هم رشته‌ی ما نبوده و شاید معلومات شان در مورد رشته‌ی ما بسیار سطحی باشد در هم چو یک حالت حین ارزیابی و انتخاب مقاله، ممکن تصمیم مناسب گرفته نتوانند؛

۳. از این‌که نوشته‌ی ما در جریده‌ی خلاف رشته نشر می‌شود شاید کسی از آن آگاهی پیدا نکند (Day, ۱۹۹۶:۷۰). چون اکثر مخاطبین آن جریده، کسانی هستند که با آن رشته سر و کار دارند. اما وقتی که می‌بینند مقاله‌ی ما با رشته و ساحه‌ی کاری آن‌ها ارتباط ندارد شاید هیچ میلی به مطالعه‌ی آن نشان ندهند. در هم چو یک حالت این کار هم جفا به حق ما است و هم جفا به حق علاقمندان جریده.

۸. زبان

در وقت نوشتن مطالب علمی از به کارگیری ادبیات عامیانه، نا مناسب و غیر علمی باید پرهیزیم. چون هم چو ادبیات زبینه‌ی نوشته‌های علمی نیستند. مثلاً: اصطلاحاتی چون: مدیریت **آو** کشور؛ تاریخ سیاسی **اوغان‌ها** و... در نوشته‌های علمی نباید به کار روند. چون واژه‌های **آو** و **اوغان** در زبان عامیانه به کار می‌روند اما اصطلاحات ادبی نیستند. به جای آن دو واژه، باید واژه‌های **آب** و **افغان** استفاده شوند. چون یکی از جمله شرط‌های مقاله نویسی توانایی‌های لازم و آشنایی نویسنده با آیین نگارش است (آذر، ۱۳۹۵:۲) که اگر این اصل مراعات نگردد علمی بودن مقاله زیر سوال می‌رود. نکته‌ی دیگری که در قسمت ادبیات باید مراعات گردد این است که در نوشته‌های علمی از به کار بردن واژه‌ها و اصطلاحات تشریفاتی و عاطفی باید خود داری صورت گیرد. اگر برای ارایه‌ی مثال نیاز باشد می‌توان واژه‌های ذیل را به‌عنوان مثال ارایه کرد: برادر، محترم، صاحب، دل‌سوز، ظالمانه، و... این‌ها واژه‌های علمی نیستند؛ بل که واژه‌های ارزشی، عاطفی و احساساتی هستند. از سوی دیگر استفاده از واژه‌های یاد شده‌ی طرف بودن نویسنده را زیر سوال می‌برد. چون برادر، دوست، دشمن، ظالم و... بیان‌گر احساسات درونی فرد هستند.

۹. ۲/۴. مراحل قبولی یک مقاله

بدون شک که تمام مقالات و نوشته‌های اساتید پوهنتون‌ها و پژوهش‌گران پیش از این‌که در جریده‌ی نشر شوند باید از بعضی مراحل بگذرند که این روش در تمام کشورهای جهان با اندکی تفاوت به‌عنوان یک اصل مروج و معمول است. مثلاً وقتی که شما یک مقاله می‌نویسید در گام نخست آن‌را از طریق ایمیل و در صورت عدم امکان، شخصاً برده به دست مسولین آن تسلیم می‌کنید. اگر مقاله‌ی تان قبول شد برای شما ایمیل قبولی فرستاده می‌شود و یا به‌شکلی به‌شما این پیام ارسال می‌گردد. بعداً مسولین جریده آن‌را جهت ارزیابی دقیق از نگاه محتوا و ادبیات به‌هیئت تحریر و مرورگر می‌سپارند و این هیأت مسول و مکلف است که مقاله‌ی شما را به‌شکل درست و علمی آن مطالعه کرده جاهای قابل اصلاح را به‌شما بنویسند و شما مجبور هستید که متن را بعد از اصلاح آن دو باره به آن‌ها تسلیم کنید و یا بفرستید. در این جا پالیسی خود

نشریه‌ی پوهنتون و نهاد نیز نقش بازی می‌کند یعنی مسوولین جریده که اکثراً تحت هدایت و رهنمایی معاونیت‌های تحقیقی پوهنتون‌ها و یک مدیر مسوول کار خود را پیش می‌برند، می‌توانند طرز‌العمل‌های خود را داشته باشند. مثلاً در پوهنتون پروان یک مقاله از مراحل ذیل می‌گذرد: اگر رتبه‌ی علمی نویسنده مقاله پایین‌تر از پوهندوی و یا درجه‌ی تحصیلی آن پایین‌تر از دُکتر باشد در آن صورت آمر مجله‌ی علمی یک فورم که در آن تمام مشخصات مقاله و نویسنده‌ی آن درج است برای نویسنده امضاء کرده می‌دهد تا این که نویسنده‌ی مقاله از استادی دارای رتبه‌ی علمی بلندتر از پوهنمل تقریظ بگیرد؛ وقتی که تقریظ گرفته شد مسوول بخش مقاله را به یکی از اعضای هیأت تحریر و مرورگر می‌دهد تا این که آن‌ها نیز مقاله را باز خوانی نموده و نظر خویش را ابراز نمایند. این هیأت اکثراً ساختار مقاله، سیستم منبع‌دهی و محتوای آن‌ها به شکل کلی بررسی نموده نظر خود را ارایه می‌کنند و اگر به‌اصلاحی نیاز بود آن‌ها برای نویسنده‌ی مقاله می‌نویسند و بعد از اصلاحات انجام شده مقاله قابل نشر بوده و بعداً تأییدی سردبیر مجله و مدیر مسوول آن‌ها می‌گیرد.

باید بگوییم اگر بعد از ارزیابی کلی مقاله‌ی ما مسترد شد خسته نشویم و به‌یاد بیاوریم که تنها مقاله‌ی ما مسترد نشده شاید مقاله‌های بعضی از اشخاص دیگر نیز مسترد شده باشند. از سوی دیگر پیش از این که مسوولین جریده را متهم کنیم متوجه نواقص مقاله‌ی خود شده در صدد اصلاح آن شویم. نظر به یک پژوهش انجام شده، جریده‌های علمی وزین تقریباً ۹۰ فیصد از مقاله‌های فرستاده شده را مسترد می‌کنند که در این میان بیش‌ترین مستردی را علوم اجتماعی انجام می‌دهد (Neuman, ۲۰۱۳: ۱۷۰). وقتی که یک مقاله مسترد می‌شود در این جا سه مسأله‌ی ذیل موجود است: اول این که همان مقاله آراسته با معیارهای علمی نیست. دوم شرایط پذیرش در جریده از مراحل بسیار سخت گذشته و مقاله از نگاه محتوا مشکل دارد یعنی مقاله یا تکراری است و یا بُعد سیاسی دارد. نکته‌ی اخیر این که مقاله شاید از اترنیت گرفته شده و کاپی باشد. چون بعضاً چنین مشکل رخ می‌دهد. اما تا جایی که دیده می‌شود فرهنگ مسترد کردن و پذیرفتن مستردی در کشور ما نهادینه نشده که این هم عاری از سه حالت ذیل نیست: اول این که عضوی هیأت تحریر شاید نظر به اعتماد و یا روابط دوستی خود با نویسنده، مقاله را دقیق مطالعه نمی‌کند و یا خود در مورد موضوع آگاهی کامل و علمی ندارد بناءً مقاله را مسترد نمی‌کند. نکته‌ی دوم شاید مقاله به‌شکل دقیق و علمی آن مطالعه شود اما استاد به‌خاطر این که نویسنده‌ی مقاله آزرده نشود و یا به‌اثر فشاری که نویسنده‌ی مقاله بالای عضوی هیأت تحریر می‌آورد از روی مجبوریت مقاله را قبول کند و آخرین نکته این که نویسنده‌ی مقاله مسترد شدن مقاله‌اش را یک نوع توهین و تحقیر به‌خودش دانسته در مقابل هیأت تحریر و مسوولین نشرات عقده می‌گیرد. خوب به‌یاد دارم چند سال پیش یکتن از مسوولین جریده‌ی یکی از پوهنتون‌های کشور برابم گفت وقتی که من مقاله‌ی یکتن از اساتید را نظر به عدم علمی بودن آن مسترد کردم وی مرا تهدید کرده و به‌مسوولین ادارات

محلی شکایت کرد. اگر این امر حقیقت داشته باشد پس در هم‌جو یک حالت نمی‌توان مقاله‌های علمی و معیاری در جریده‌ها نشر کرد.

جهت نهادینه کردن فرهنگ مسترد کردن مقاله و قبولی مستردی مقاله کارهای ذیل باید صورت گیرد:

استاد تقریظ دهنده و هیأت تحریر باید بدانند و قبول کنند که جریده‌ی علمی پوهنتون‌ها در اصل هویت علمی پوهنتون‌ها بوده بناءً هر نوع سهل‌انگاری و نا دیده گرفتن ابعاد علمی و درستی نوشته‌ها، در اصل به معنی خدشه‌دار ساختن هویت علمی همان پوهنتون و نهاد است. بناءً در انتخاب مقاله‌ها باید دقت لازم صورت گرفته مسأله‌ی خویشاوندی و دوستی فراموش شود. نویسندگان باید درک و قبول کنند که نشر مقاله‌ها با چشم پوشی از معیارهای علمی در اصل ظلم و جفای علمی به حق خود آن‌ها و نهاد شان بوده و این کار به زیان آن‌ها تمام می‌شود. چون وقتی که یک مقاله با اشتباهات آشکار و واضح آن نشر شود خوانندگان متوجه مشکلات آن شده شخصیت و رتبه‌ی علمی شخص نویسنده و جایگاه پوهنتون را به تمسخر می‌گیرند. از سویی هم مسترد شدن مقاله به معنی توهین و تحقیر به شخصیت انسان نبوده؛ بل که متوجه ساختن نویسنده به اشتباهاتش است.

نتایج و یافته‌ها

هر چند انسان‌ها از هزارها سال بدین سو با خواندن و نوشتن آشنایی داشته و در این راستا آثار زیادی به جا گذاشته‌اند. اما تفکر در قسمت علمی بودن نوشته‌ها، سال‌های بعد مورد توجه قرار گرفته است. چون در گذشته‌ها این کار نبوده و یا اگر بوده چندان مهم تلقی نشده و یا توجه اهل علم و دانش را به طرف خود جلب نکرده است. از این رو می‌توان گفت تاریخ پژوهش و نوشته‌های علمی در کشور ما بسیار جدید بوده و این کار در سال‌های پسین تعمیم یافته است. بنیان‌گذار پژوهش‌های علمی دانشمند فرانسوی به نام رنه دکارت است. چون او برای اولین بار پژوهش‌هایش را بر مبنای روح و روش علمی بنیان گذاشته است. اولین متفکر و فیلسوفی که در مورد دانش نظر و دید علمی و پژوهشی ارائه کرده دکارت می‌باشد. مقاله‌های علمی به آن مطالبی گفته می‌شوند که با زبان اکادمیک و با در نظر گرفتن اصول و آداب نویسندگی علمی نوشته شده و در آن سرقت علمی صورت نگرفته و با معیارهای علمی آراسته باشند. تاریخ نوشته‌های علمی در جهان به حدود ۳۰۰ سال پیش از امروز بر می‌گردد.

نتیجه‌گیری

مقاله‌های علمی متونی و نوشته‌های علمی بوده که جهت حل یک مشکل، پیشکش کردن راه‌حل برای یک معضل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... بعد از انجام پژوهش‌ها به شکل علمی آن نوشته شده و در یکی

از نشریه‌های علمی که دارای سند معتبر علمی بوده، نشر شده باشند. پایگاه نشراتی که مقاله‌های علمی در آن‌ها نشر می‌شوند به نام مجله‌ی علمی، جریده، فصلنامه و... یاد می‌شوند.

مقاله‌های علمی باید دارای عنوان مناسب بوده و با زبان علمی و عاری از اصطلاحات عامیانه نوشته شوند. این نوع مقاله‌ها در مجله و ژورنال‌های معتبر علمی که از طرف مراجع مربوطه قابل قبول هستند، باید نشر گردند. در وقت نشر مقاله پالیسی نشراتی جریده‌ها نیز در نظر گرفته و باید مراعات شوند. در قسمت پذیرش مقاله‌ها ابعاد علمی آن در نظر گرفته شده و برخورد با مقاله‌ها و نویسنده‌های آن کاملاً علمی و دور از گرایش‌های غیر علمی باشد.

اکثر مقاله‌های علمی کشور دارای مشکلات تسلسل منطقی موضوع، عدم استفاده از ادبیات علمی و مناسب، عدم نشر در مجله‌های علمی مرتبط به موضوع و... است.

در وقت نشر مقاله کوشش شود که مقاله‌ها در مجله‌های مرتبط به رشته ارسال گردیده در آن‌جا چاپ شوند. از سوی دیگر مجله‌های علمی رشته‌بندی شده و هر بخش و یا حد اقل رشته‌های نزدیک با هم، مجله‌ی خاص خود را داشته باشند. زیرا روش تحقیق، ادبیات، محتوا و شیوه‌ی نگارش رشته‌ها فرق می‌کند بناءً معقول و مناسب همان است که مجله‌ها رشته‌بندی شده و نظر به ساحه‌ی کاری شان مقاله پذیرند. قبولی و یا مستردی مقاله‌ها به اساس دلایل علمی صورت گیرد تا گرایش‌های سلیقوی. احیاناً اگر مقاله کسی به اصلاح ضرورت داشت و یا مسترد گردید فرد عصبانی شده در مقابل عضو هیأت کینه نگیرد.

پیشنهادها

جهت نگارش مقاله‌های علمی معیاری و تولید دانش در نهادهای تحصیلی کشور موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- رشته بندی مجله‌های علمی پوهنتون‌ها؛
- انتخاب اعضای هیات تحریر و مرورگر به اساس تخلص و توانایی شان؛
- تهیه پالیسی نشراتی منظم و معیاری طبق پالیسی پوهنتون‌ها؛
- ارزیابی دقیق مقاله‌ها؛
- مراعت کردن مراحل قبولی مقاله‌ها؛
- در صورت مسترد شدن مقاله‌ها عدم ناراحت شدن.

منابع

آذر، خلیل احمد. (۱۳۹۵). "آیین نگارش مقاله‌های علمی-تحقیقی". فصلنامه‌ی علمی-پژوهشی علوم طبیعی پوهنتون هرات. شماره‌ی چهارم. سال چهاردم. هرات: مدیریت عمومی مجله و هفته‌نامه.

عثمانی، عصمت الله. (۱۳۸۹). *روش تحقیق در علوم اجتماعی*. کابل: انتشارات فرهنگ.

کیوی، ریمون؛ وان کامپنهود، لوک. (۱۳۹۲). *روش تحقیق در علوم اجتماعی*. چاپ یازدهم. تهران: انتشارات توپیا.

Day, Robert A. (۲۰۰۰). *Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır?*. ۴. Bsk.. Çev. Gülay Aşkar Altay. Ankara: TÜBİTAK.

Kuş, Elif. (۲۰۱۲). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri*. ۴. Bsk.. Ankara: Anı Yayıncılık.

Lewin, Frank. (۲۰۱۱). *Sosyal Bilim Metodolojisi- Elşetirel Bir Giriş*. Çeviri: A. Vahap Taştan. Ankara: Lotus.

Neuman, W. Lawrence. (۲۰۱۳). *Toplumsal Araştırma yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, I-II, ۶. Bsk. Ankara: Yay nodas .

Yıldırım, Ali; Şimşek, Hasan. (۲۰۱۱). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri*. ۸. Bsk.. Ankara: Seçkin.

